

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V W X Y Z

Nr **6262**
PODKARPACKIE

1. Obiekt **612/93/3/36**

FORT ARTYLERYJSKI W XV BOREK TWIERDZY PRZEMYŚL

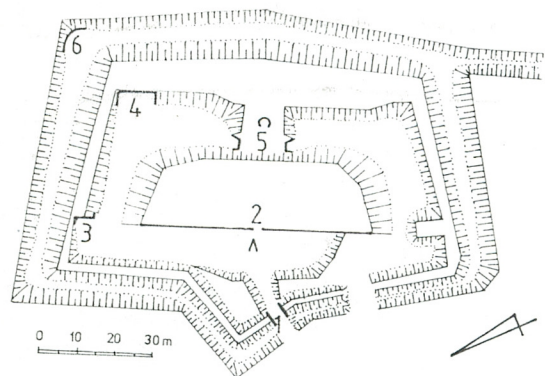
2. Czas powstania

Ok.1880 r.

3. Miejscowość

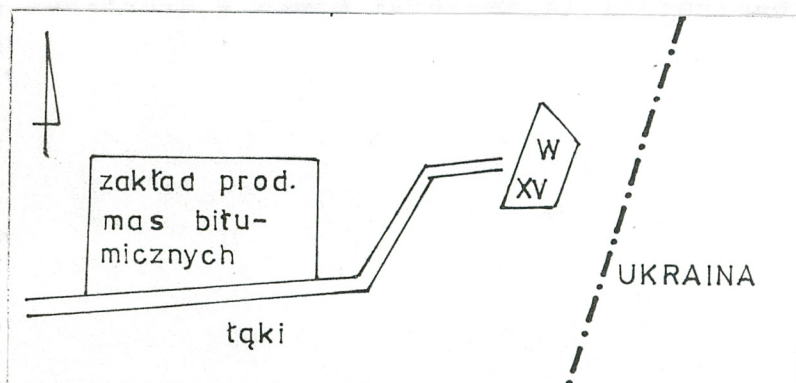
SIEDLISKA

11. Zdjęcia rzut przekrój sytuacja orientacja

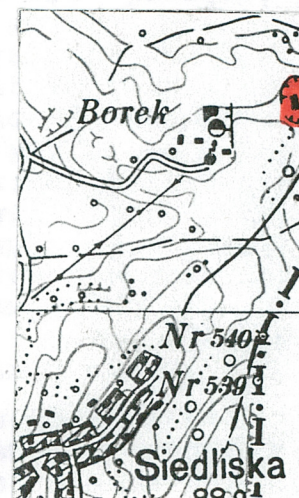

Sciana frontowa koszar szyjowych

1.Brama wjazdowa, 2.Koszary szyjowe, 3.Ruiny tradytora, 4. Ruiny baterii
pancernej, 5.Schron główny ze stanowiskiem obserwacyjnym, 6.Ruiny kojca fosy

1:10000

1:25000

4. Adres

Siedliska

Nr hipoteczny **KW** XXXXXXXXXX

5. Przynależność administracyjna

województwo **przemyskie**

gmina **Medyka**

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna 1. VI. 1975r.

województwo **rzeszowskie**

powiat **Przemyśl**

8. Właściciele jego adres

Gmina w Medyce

9. Użytkownik i jego adres

Nie użytkowany

10. Rejestr zabytków

Nr **A - 312** data **30.06.1971**

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu.

Budowę nowoczesnych umocnień Przemyśla rozpoczęli Austriacy w 1 poł.XIXw. Sporządzone wówczas ekspertyzy określają możliwości i zasięg ufortyfikowania miasta, a przede wszystkim rolę, jaką miał pełnić Przemyśl w planach obronnych monarchii austro-węgierskiej. Pierwsze prace objęły głównie przedpole miasta od strony wschodniej. Zapoczątkowano też budowę ciągłej linii wałów wysuniętych na zewnątrz w stosunku do XVI i XVII wiecznych fortyfikacji miejskich. System ten zgodny był z obowiązującą wówczas teorią Rogniata dot. obozu warownego.

Zasadnicze zmiany następują po r.1870. Obóz warowny zostaje przekształcony w półstałą, a następnie w stałą twierdzę pierścieniową. Tworzył ją rdzeń i linia fortów określana dzisiaj jako wspierająca. W latach 1876-77 szwajcarski generał Salis Soglio opracowuje nowy plan rozbudowy twierdzy, realizowany w dwóch etapach do roku 1885. W pierwszym, rdzeń i linia wspierająca zostają wzmocnione nowymi dziełami, natomiast główny ciężar obrony jest przeniesiony na nowy obwód, na wzgórze oddalone 4-7 km od rdzenia.

W drugim etapie, ok.1880 r. powstaje fort XV Borek w Siedliskach, jako standartowy, artyleryjski, jednowałowy. Po roku 1885, na skutek wprowadzania systemu rozproszonego oraz powszechniejszego stosowania pancerza, fort zostaje gruntownie zmodernizowany. Wprowadzona zostaje pancerna bateria na wał lewego czoła, tradytor na lewym barku i opancerzone stanowisko obserwacyjne na osi głównego schronu. Być może z tego czasu pochodzi kaponiera rewersowa lewego skrzydła.

W roku 1915 fort częściowo wysadzony, w latach 1920-30 rozebrano stropy koszar szyjowych. Obecnie nie użytkowany.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze wyposażenie instalacje)

Sytuacja - Fort XV Borek usytuowany jest na niewielkim wzgórzu położonym na północnym krańcu wzgórz siedliskich, na terenie nie zabudowanym, w odległości ok. 100 m od granicy państwa z Ukrainą, częściowo zalesionym.

Materiał - Budynek koszar szyjowych, schronu głównego oraz tradytor i brama wjazdowa wzniesione są z cegły maszynowej o wymiarach 6,5-7 x 14,5-15 x 30 cm wiązanych zaprawą wapienną. Korytarz i studnia stanowiska obserwacyjnego, ściany baterii pancernej i kojca rewersowego, a także filary podtrzymujące strop schronu głównego wykonane z betonu fortecznego. W poternie centralnej, na niewielkim odcinku belki stropu posadowione są na granitowych ciosach. Stropodach płaski betonowy nakryty nasypem ziemnym. Stropy we wnętrzu koszar szyjowych odcinkowe oraz płaskie ze stalowych dwuteowników, między którymi osadzone arkusze blachy stalowej wygiętej łukowato. Posadzki betonowe.

Rzut - Fort artyleryjski stały założony na rzucie nieregularnego bastionu z czołem skierowanym ku wschodowi. Całość otoczona wałem ziemnym posiadającym w części szyjowej trójkątną basteję chroniącą bramę wjazdową. Fosa sucha. W narożniku lewego czoła i barku zachowana betonowa ściana narażona kojca rewersowego lub grodzowego, o przebiegu łukowatym z dwiema wnękami o różnej wielkości i głębokości. Z prawego narożnika czoła i barku odbiega rów /fosa/ w kierunku południowo-wschodnim, ku sprzężonej baterii XV A Borek. Wał prawego barku zaopatrzony w poprzecznice, bez schronu pogotowia, stanowiącą odpowiednik tradytora w wale barku lewego. W narożniku lewego czoła i barku wbudowany betonowy blok baterii pancernej na rzucie prostokąta, ze studniami dwu wież pancernych, z widocznymi wejściami do niższych kondygnacji na końcach bloku.

Elewacje - Koszary szyjowe - piętrowe, na rzucie wydłużonego prostokąta, półtoratraktowe, 15 osiowe z wejściem głównym w osi środkowej. Za nim sień krzyżująca się z korytarzem biegnącym wzdłuż ściany plecowej koszar i komunikującym wszystkie izby i pomieszczenia. Komunikacje pionowa poprzez nie zachowane schody mieszczące się w pierwszym pomieszczeniu lewego skrzydła oraz w skrajnym skrzydła prawego. W obu skrzydłach centralną część zajmują duże sale doświetlone trzema oknami. W lewym skrzydle, za dużą salą latryna z sześcioma otworami kloacznymi. Piętro powtarza plan parteru. Ściany we wnętrzu tynkowane i bielone wapnem.

<p>14. Kubatura budynków</p> <p>ok. 2.500 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>całości ok. 1,1 ha budynków ok. 400 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>Fort artyleryjski</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>Nie użytkowany</p>
<p>18. Praca budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>Nie były prowadzone.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy konstrukcje dachowe, pokrycia dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Stosunkowo dobrze zachowane nasypy ziemne.</p> <p>Budynek koszar szyjowych bez zamknięć otworów okiennych i drzwiowych, brak stropów, ubytki w ścianach. W schronie głównym zawalone betonowe ściany i słupy podtrzymujące strop. Zrujnowana bateria pancerną</p> <p>Teren całego fortu gęsto zarośnięty krzewami i drzewami samosiewami. Ślady rozkopywania przez zbieraczy militariów.</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Oznakować. Oczyszczyć i usunąć większość zieleni w celu zinwentaryzowania i zapobieżenia dalszym procesom destrukcyjnym oraz uczytelnienia narysu.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt. numer i miejsce przechowania)

Karta ewidencyjna t.zw. zielona. Opr. J.Bogdanowski 1965
w archiwum WKZ w Przemyśle

J.Bogdanowski - Obwarowania Przemyśla od średniowiecza
do początku XX w. mps w archiwum WKZ
w Przemyśle, 1968 r.

22. Bibliografia

J.Bogdanowski - Twierdza Przemyśl w: Teka Konserwatorska.
Polska Południowo-Wschodnia
Rzeszów 1991

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsca przechowania, sygnatury)

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst Krzysztof Szuwarowski, 10.1997r.

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki Krzysztof Szuwarowski, 10.1997r.

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotograf Krzysztof Szuwarowski, 9.1997r.

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowania negatywów PSOZ Przemyśl

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

3 wkładki z tekstem, planami i zdjęciami

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
SIEDLIŚKA	FORT W XV BOREK	Opis, plany, zdjęcia

c.d. rubr. 13

Bryła budynku zwarta dwukondygnacyjna posiada płaski stropodach tworzący niewielki okap, który na końcach skośnie opada. Na nim nasyp ziemny. Elewacja frontowa nieotynkowana rozczołkowana regularnym rytmem otworów okiennych umieszczonych w dwóch poziomach, prostokątnych w wykroju, zamkniętych łukiem odcinkowym, z niewielkim wystającym gzymsem parapetowym. Okna nierozglifione z pionową wnęką na osadzenie stolarki. W skrajnej prawej osi drugiej kondygnacji otwór drzwiowy wyprowadzający na międzywale barkowe. Podobne wyjście w skrajnej lewej osi parteru. Na osi wejścia głównego, za poprzecznym korytarzem koszar, mieści się centralna poterna - obszerne pomieszczenie na rzucie prostokąta, pierwotnie ze ścianką działową na początku, przed którą zlokalizowano studnię przy prawej ścianie, okrągłą, cembrowaną cegłą. Przejście z poterny do schronu głównego przez asymetrycznie umieszczony otwór o prostokątnym wykroju, zamknięty łukiem odcinkowym. W prawym ościeżu osadzony stalowy pręt do zamocowania skrzydła drzwiowego. Schron główny tworzą: poprzecznie usytuowana przelotnia - wybieżnia na wał artyleryjski i dwa pomieszczenia przedzielone wąskim korytarzykiem doprowadzającym do okrągłej studni wieży obserwacyjnej, do której dostęp po stalowych drabiniastych schodach montowanych w ścianach korytarzyka.

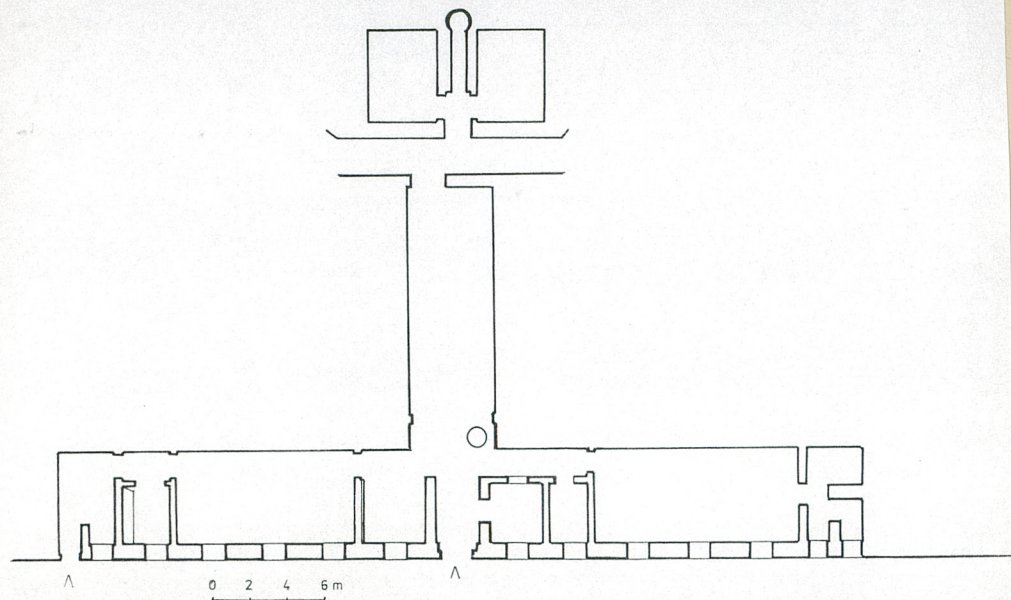
Wypożyczenie - Nie zachowaneInstalacje - kanalizacja, wentylacja grawitacyjna, wodociąg /?/

Brama wjazdowa Utworzona przez dwa ceglane, równoległe murki usytuowane na osi północ - południe i obramowujące przejazd o szerokości 3 m. Mur wschodni posiada półkolistą tynkowaną wnękę o szerokości 100 cm, głębokość 50 cm i wysokości 230 cm przeznaczoną dla wartownika. Była ona pierwotnie osłonięta /prawdopodobnie/ stalowym sponsonem. W przeciwległej ścianie na osi wnęki pionowy uskok, przy którym zamocowany jest stalowy płaskownik służący do zamocowania skrzydła bramy. W widoku, mury przejazdu odtwarzają profil wału i przypominają nieregularny trapez nakryty betonową czapką. Lica ścian nieotynkowane, opracowane starannie w wążku główkowym.

Wkładkę założył: Krzysztof Szuwarowski, 10.1997 r. *K. Szuwarowski*
(imię nazwisko, data)

Wzór ODZ 1978 r.

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ Przemyśl

Rzut poziomy koszar szyjowych, poterny i schronu głównego

Wnętrze prawego skrzydła koszar szyjowych

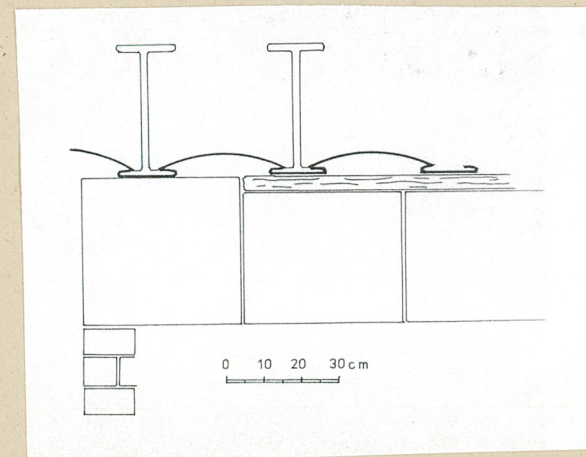
Pion klatki schodowej w lewym skrzydle koszar

Widok poterny centralnej od sieni koszar szyjowych

Strop poterny centralnej

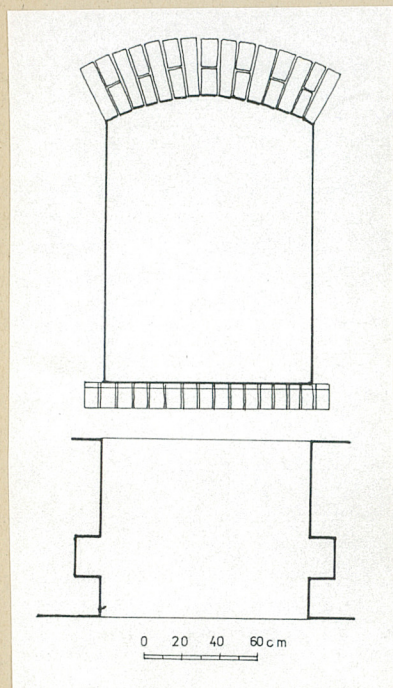

Mocowanie stropu poterny centralnej. Widok i przekrój

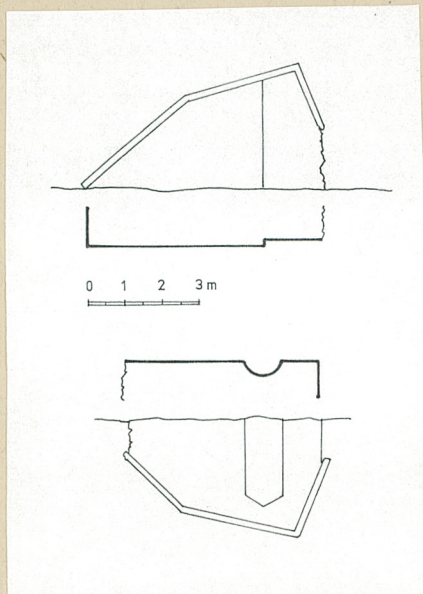
1. Miejscowość
SIEDLIŚKA

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
FORT W XV
BOREK

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Plany, zdjęcia

Okno koszar szyjowych
widok i przekrój

Brama fortu, rzut i
widok murów oporowych

Widok ogólny wjazdu na teren fortu

Prawy mur oporowy bramy z wnęką
dla wartownika

Wkładkę założył: Krzysztof Szuwarowski, 10.1997r. *K. Szuwarowski*
(imię nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ Przemyśl

SIP Przem 1512 u 96 500

Wzór ODZ 1978 r.

Studnia w poternie centralnej

Stalowy pręt do mocowania
zawiasów drzwi w przejściu
z poterny do schronu głównego

Wnętrze schronu głównego

Korytarz studni wieży obser-

Ruiny ściany baterii pancerniej

Studnia wieży artyleryjskiej
w baterii pancerniej

1. Miejscowość

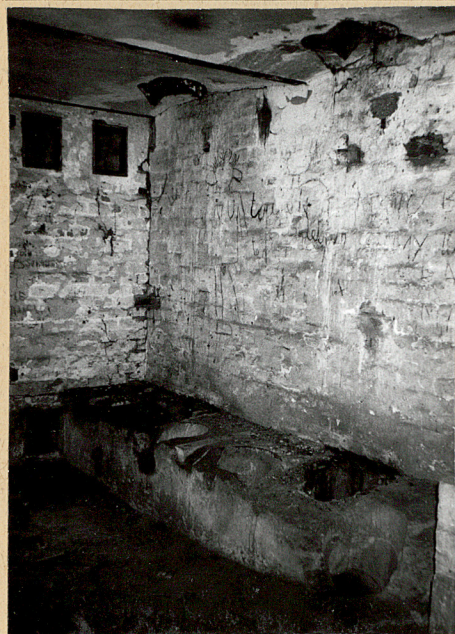
SIEDLISKA

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

FORT W XV
BOREK

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Zdjęcia

Latryna w lewym skrzydle
koszar szyjowych

Ruina tradytora w wale lewego barku

Sciana plecowa kojca przeciwstoku

Fosa i stok czoła fortu

Wkładkę założył: Krzysztof Szuwarowski 10.1997r. *K. Szu*
(imię nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ Przemyśl

SIP Przem 1512 u 96 500

Wzór ODZ 1978 r.

